

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНСАМБЛЕВИЙ КЛАС

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)
за другим (магістерським) рівнем

Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Галузь знань 01 ОСВІТА/ ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 5 від “22” 04 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Ансамблевий клас
Викладач	Новосядла І. С. , кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування. Таран І. М. , кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування. Рудик М. М. , кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування.
Контактний телефон викладача	(0342) 523429
E-mail викладача	Новосядла І. С. inovo69@gmail.com Таран І. М. taraniryana@ukr.net Рудик М. М. amelikamusic@gmail.com
Формат дисципліни	Очна, заочна форма.
Обсяг дисципліни	3 кредити –90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	
2. Анотація до курсу	
<p>У системі професійної підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва особливого значення набувають дисципліни профільного циклу, серед яких важливе місце займає ансамблеве виконавство, що несе в собі потужний внутрішній заряд для активізації музичних здібностей студентів. Навчальна дисципліна «Ансамблевий клас» забезпечує процес музично-педагогічної освіти магістрів, формує їх професійний розвиток, який є необхідним для майбутньої успішної самореалізації. Специфіка ансамблевого виконавства дозволяє сформувати, розвинути, вдосконалити риси та здібності особистості до високого рівня професійної майстерності, достатнього для гідної конкуренції на ринку праці, самопізнання, самовдосконалення, національної самоідентифікації, оволодінню цінностями національної та світової музичної культури, формуванню здатності до самостійного мислення, самореалізації студента.</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є розвиток навичок ансамблевої гри на фортепіано в об'ємі, необхідному для подальшої професійної музично-педагогічної та виконавської діяльності. Вивчення дисципліни забезпечує удосконалення теоретичних знань та формування ансамблевих виконавських умінь і навичок, сприяє розвитку музичного світогляду та художнього смаку.</p> <p>Зміст дисципліни полягає у забезпеченні практичної спрямованості навчального процесу магістрів; їх адаптації до швидкозмінних вимог українського та міжнародного ринків праці; наданні можливості навчання за індивідуальною варіативною частиною освітньої програми, сформованої на вимогу часу й побажаннями слухача. У зв'язку з доцільністю диференціації індивідуальних завдань, теоретичний виклад матеріалу ілюструється зразками конкретних ансамблевих фортепіанних творів, проводяться дискусії з обговорення прослуханих концертів ансамблевої музики. Це сприятиме активній участі студентів у процесі проведення занять, їх ініціативності щодо самостійної роботи.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни полягають у: 1) професійній підготовці та вихованні фахівців – музикантів-піаністів для практичної діяльності вчителя музичного мистецтва в системі загальної та спеціалізованої шкільної музичної освіти; 2) підготовці висококваліфікованих музикантів, які досконало володіють виконавською майстерністю ансамблевої гри на фортепіано; 3) оволодінні різноманітними фортепіанними програмами, новітніми методиками, що передбачають постійне збагачення ансамблевого репертуару та підвищення виконавської майстерності; 5) знанні основних етапів опрацювання ансамблевих творів.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання дисципліни «Ансамблевий клас» є професійна підготовка інтелектуально розвинутих, висококваліфікованих фахівців, які повинні оволодіти практичними</p>	

знаннями, вміннями та навичками у галузі інструментального та вокально-ансамблевого виконавства, в обсязі, необхідному для подальшої діяльності музиканта в якості артиста-ансамбліста та керівника ансамблю в концертно-виконавській, педагогічній та музично-просвітницькій практиці.

Цілями курсу є:

- оволодіння навичками ансамблевої гри;
- виховання єдиних технічних прийомів, музично-виконавських засобів та музичної інтонації;
- засвоєння ансамблевого репертуару;
- набуття навичок розуміння стилю та форми музичних творів;
- розвиток музичного смаку та закріплення навичок колективного читання нот з листа та транспонування;
- розвиток прискороного читання вертикальних і горизонтальних нотних структур, орієнтуючись на стереотипні графічні угруповання; спільної ансамблевої роботи над єдиним способом артикуляційних прийомів, інтонації тощо;
- активізація міжпредметних зв'язків дисциплін музично-теоретичного циклу (сольфеджіо, гармонія, аналіз музичної форми) з метою кореляції музично-теоретичних знань в ансамблевому виконавстві;
- виховання свідомої творчої дисципліни та колективної відповідальності;
- виховання гнучкості та швидкості розумових та емоційних дій майбутнього вчителя музичного мистецтва, його професійної вмотивованості до ансамблевого виконавства;
- виховання музичного смаку студентів у галузі ансамблевого мистецтва;
- формування уміння самостійного вибору інструментального ансамблевого репертуару;
- розвиток у студентів самостійності та творчого підходу у процесі ансамблевого виконавства.

4. Результати навчання (компетентності)

Дисципліна сприяє формуванню у студентів наступних **компетентностей**:

Загальні:

- здатність до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності, наполегливо досягати поставленої мети та якісно виконувати роботу у професійній музично-педагогічній сфері; виявляти логічну структуру і понятійний апарат незнайомого наукового тексту, вирішувати професійні завдання із застосуванням інформаційних технологій в професійній діяльності викладача музичного мистецтва (за видами); здатність до наукової рефлексії та гуманітарної експертизи проблем музично-педагогічної освіти; до інтернаціонального охоплення специфіки складників музично-риторичного тезаурусу національних музичних мов; до розуміння еволюції культури та музичного мистецтва як відображення основних тенденцій суспільно-історичного розвитку країни;
- здатність до перенесення системи фахових знань у площину навчального предмету музичне мистецтво, структурування навчального матеріалу, проектування та організації власної діяльності;
- здатність виявляти музикальність, виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційні, артистичні уміння, виконавську надійність учителя музичного мистецтва. Здатність формувати та удосконалювати вокально-технічні та інструментально-виконавські навички; застосовувати весь комплекс засобів виразності, артистичну, сценічну майстерність у професійній діяльності концертмейстера;
- здатність інтегрувати складні професійні вміння гри на музичних інструментах, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію).

Фахові:

- здатність демонструвати глибокі та системні знання у галузі музичного мистецтва, розуміння принципів методів та форм проведення занять з музичних дисциплін, керівництва художньо-естетичним розвитком учнів;

- здатність презентувати власний творчий продукт, здійснювати художньо-просвітницьку діяльність, розробляти і втілювати музично-виховні заходи на високому мистецько-педагогічному рівні; організувати освітній процес на засадах особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів, здатність до розуміння основних проблем сучасної мистецької освіти й виконавства в Україні та пошуку шляхів удосконалення освітнього процесу в закладах мистецької освіти;
- здатність удосконалювати і розвивати свій загальний інтелектуальний і культурний рівень;
- використовувати знання фундаментальних розділів української та світової культури і мистецтва в обсязі, необхідному для володіння ними в обраній професії.

Результати навчання :

- вміння вільно читати з аркуша, аранжувати та ілюструвати різножанрові музичні твори для певного виконавського складу;
- здатність застосовувати фахові знання та практичні навички у репетиційній, концертній, педагогічній роботі;
- засвоєння специфіки ансамблевого виконавства для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності;
- вміння використовувати знання, уміння і навички з дисциплін в процесі вирішення завдань під час проходження практики; застосувати професійно-профільовані знання у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі;
- готовність використовувати індивідуальні креативні здібності для оригінального вирішення творчих завдань;
- готовність використовувати теоретичні знання та музичний матеріал різних епох для виконавської, педагогічної роботи;
- готовність використовувати свої знання та навички у вихованні та навчанні учнів, відповідно до їх вікових особливостей, сприяти формуванню їх естетичних поглядів та художніх смаків;
- здатність практично здійснювати керівництво ансамблем (ЗЗСО, позашкільні заклади мистецького спрямування).

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу для **очної** форми навчання

Вид заняття	Загальна кількість годин - 90 год
індивідуальні	18 академічних годин
самостійна робота	72 академічні години

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
III	014 Середня освіта (музичне мистецтво)	II	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	------------------	------------	------------------	-------------	------------------

Змістовий модуль 1. Специфіка ансамблевого репертуару

Тема 1. Удосконалення навичок читки з листа	індивід.	3, 14, 17, 23; нотна	3		1 тиждень
Тема 2. Ескізне опрацювання різножанрових	індивід.	4, 7, 11, 16, 27; нотна	5		2-3 тиждень

творів					
Тема 3. Вивчення індивідуальне виконання ансамблевих партій з нот та	самост.	4, 5, 8, 14, 17, 23; нотна	24		1 - 3 тиждень (СК)*
Тема 4. Слухання музики	самост.	Youtube	8		1 - 3 тиждень
Тема 5. Обговорення прослуханих творів	індивід.		1		3 тиждень (Д)**
Змістовий модуль 2. Підготовка до заліку					
Тема 6. Робота над музичною виразністю	індивід.	4, 5, 9, 10, 13, 14, 28, 30; нотна	4		4-5 тиждень
Тема 7. Звуковий і динамічний баланс.	самост.	2, 5, 9, 10, 13, 14, 28, 30; нотна	10		4-5 тиждень (СК)
Тема 8. Синхронізація ансамблевого звучання	індивід.	7, 8, 11, 14, 17, 27; нотна	2		5 тиждень
Тема 9. Темпо-ритмічна узгодженість виконавських завдань. Усунення технічних помилок.	самост.	7, 8, 11, 14, 17, 27; нотна	12		4-6 тиждень
Тема 10. Розвиток навичок педалізації у грі в ансамблі	самост.	5, 11, 13, 18, 27; нотна	6		5-6 тиждень (СК)
Тема 11. Досягнення естрадної готовності.	індивід.	4, 9, 12, 22, 26, 27; нотна	3		7 тиждень
Тема 12. Узгодженість художніх завдань.	самост.	4, 9, 12, 22, 26, 27; нотна	12		6-7 тиждень
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів. Оцінювання курсу здійснюється з урахуванням усіх видів навчальної роботи за 100-бальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.				

* СК - самоконтроль

** Д - дискусія

Поточний контроль та оцінювання проводиться викладачами безпосередньо на індивідуальних заняттях усіх видів

Форма контролю: залік.

На заліку студенти демонструють навички роботи над ансамблевими творами, здатність відтворювати авторський задум, виражений у різноманітних за змістом, формою, фактурою та стилем творах, виконавську культуру, витримку та самостійність у вирішенні художніх завдань, синхронність і злагодженість у виконанні.

Перевірка знань проводиться у вигляді проміжного самостійного контролю (СК), на яких студентам належить самостійно опрацьовувати твори згідно поставлених завдань. В кінці курсу навчання проводиться залік (у формі академконцерту).

При оцінюванні ансамблевого виконання студентів враховуються:

- дотримання учасниками ансамблю єдиної інтерпретації творів;
- оволодіння комплексом ансамблевих навичок, що включає синхронне звучання всіх партій, урівноваженість сили звучання, узгодженість артикуляції, фразування, піаністичних прийомів тощо.

Критерії оцінювання:

«ВІДМІННО» (90–100 балів) виставляється студенту, що показав під час виконання ансамблевих творів:

- високий професійний рівень володіння інструментом;
- високу технічну майстерність;
- відчуття темпоритму;
- володіння засобами музичної виразності – звуковидобуванням, динамічними відтінками, штриховою палітрою, педалізацією, агогікою;
- знання і розуміння стильових та жанрових особливостей твору;
- вміння передати на інструменті виразність та яскравість музичних образів, художнього змісту;
- високий ступень розвиненості музично-естетичної свідомості й смаку;
- високий рівень психологічної підготовки до сценічного виступу й якісне концертне виконання програми.

«ДОБРЕ» (70–89 балів) виставляється студентам, які під час виконання ансамблевих творів:

- представили в повному обсязі програму (при відсутності індивідуально-творчого ставлення до виконуваних творів);
- передали художній зміст творів;
- показали добре володіння інструментом (при відсутності яскравості у виконанні артикуляційних і динамічних відтінків та наявності технічної скутості);
- припустили деякі помилкові дії у виконанні. Можна допустити випадковий зрив за умови відповідальної ретельної підготовки.

«ЗАДОВІЛЬНО» (50–69 балів) виставляється студентам, які під час виконання ансамблевих творів:

- продемонстрували низький рівень володіння інструментом;
- представили програму не в повному обсязі;
- спотворювали низькою якістю виконання композиторський задум;
- не зуміли передати художні образи, зміст музичного твору;

	<p>- продемонстрували низький технічний рівень, посереднє володіння засобами музичної виразності;</p> <p>- допущені помилки у виконанні нотного тексту, часті зупинки, викликані психологічною та технічною невідповідністю студента.</p> <p>«НЕЗАДОВІЛЬНО» отримують студенти, які під час виконання ансамблевих творів:</p> <p>- слабо володіють інструментом;</p> <p>- нездатні передати виконавську концепцію музичного твору;</p> <p>- виконали програму невпевнено, з помилками, зупинками, що зумовлено безвідповідальною слабкою підготовкою до екзаменів та заліків.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів, Методичних рекомендацій та положення про організацію самостійної роботи студентів кафедри методики музичного виховання та диригування спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво).</p>

7. Політика курсу

Підготовка ансамблевої програми студентом передбачає формування навичок вільного володіння інструментом фортепіано, зокрема здатність використовувати його у навчальній і концертно-виконавській діяльності, відтворювати авторський задум, виражений в різноманітних за змістом, формою, фактурою та стилем ансамблевих творах, виконавську культуру, витримку та самостійність у вирішенні художніх завдань.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: ансамблевий репертуар, необхідний для музичного та художньо-пізнавального розвитку піаніста; композиторські, виконавські стилі, жанри світової музичної літератури; специфіку ансамблевої гри на фортепіано;

вміти: грамотно опрацьовувати ансамблевий матеріал, читати з листа, ескізно вивчати ансамблевий твір, грати в ансамблях, самостійно опрацьовувати репертуар поза програмою; вирішувати поставлені творчі завдання шляхом постійного розвитку музичного досвіду в поєднанні з систематичними заняттями практичного характеру; репрезентувати свої досягнення публічно (участь в ансамблевих концертах тощо).

Академічна доброчесність: очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

8. Рекомендована література

1. Алексеев А. История фортепианного искусства. Москва: Музыка, 1988. Части 1 и 2. 415 с.
2. Алексеев А. Методика обучения игре на фортепиано Москва: Музыка, 1971. 280 с.
3. Брянская Ф. Д. Пособие по чтению нот с листа на фортепиано. - В 2-х частях / [Под общ. ред. С. Ляховицкой. Ч. 1. Ленинград: Музыка, 1963, 1964; Ч. 2. Ленинград: Музыка, 1969. 114с.
4. Гинзбург Л. О работе над музыкальным произведением. Москва: Музыка, 1968. 112 с.
5. Голубовская Н. Искусство педализации. Москва-Ленинград, 1967. 86 с.
6. Гольденвейзер А. Статьи, материалы, воспоминания. Москва: Сов. композитор, 1969. 448 с.
7. Готлиб А. Заметки о фортепианном ансамбле. Музыкальное исполнительство. Москва : Музыка, 1973. Вып. 8. 142 с.
8. Готлиб А. Основы ансамблевой техники. Москва : Музыка, 1979. 112 с.

9. Гофман И. Фортепианная игра. Москва: Музгиз, 1961. 184 с.
10. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання на клавішно-струнних інструментах. Тернопіль : Астон, 1998. 298 с.
11. Клименко Ж.А. Работа над основными навичками ансамблевого виконання. Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського держ. ун-ту імені Лесі Українки, 2006. 16 с.
12. Коган Г. Вопросы пианизма. Москва: Сов. композитор, 1968. 463 с.
13. Коган Г. Работа пианиста. Москва: Музгиз, 1963. 200 с.
14. Концертмейстерський клас і ансамбль : програма для музично-педагогічних факультетів та факультетів підготовки вчителів початкових класів і музики педагогічних інститутів; [укл. А.Г. Болгарський, М.А. Моїсеева]. Київ : УДПУ, 1997. 23 с.
15. Мильштейн Я. Вопросы теории и истории исполнительства: сб. ст. Москва: Сов. композитор, 1983. 264 с.
16. Молчанова Т. З історії ансамблевого музикування. Львів: Сполом, 2005. 159 с.
17. Моїсеева М. Теоретично-методичні основи навчання ансамблевої гри. Житомир : Волинь, 2002. 208 с.
18. Нейгауз Г. Об искусстве фортепьянной игры. Москва: Государственное музыкальное издательство, 1962. 2-е изд. 319 с.
19. Некрасов Ю. Комплексне навчання піаністів в музичному вузі: принципи та їх реалізація / *Музичне виконавство*. Науковий вісник НМАУ ім. П.Чайковського. Київ, 2003. Кн. 9. Вип. 26. С. 308 – 321.
20. Новосядла І.С., Кальмучин-Дранчук Т.А. Фортепіанний ансамбль: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: СІМІК, 2014. 32 с.
21. Польская И.И. Камерный ансамбль: история, теория, эстетика : моногр. Харьков : ХГАК, 2001. 396 с.
22. Савшинский С. Работа пианиста над музыкальным произведением. Москва-Ленинград: Музыка, 1964. 188 с.
23. Самойлович Т. Некоторые методические вопросы работы в классе фортепианного ансамбля : сб. науч. трудов / [ред. Т.Воронина]. Ленинград : ЛГК, 1986.
24. Сорокина Е. Фортепианный дуэт: история жанра. Москва : Музыка, 1988. 120 с.
25. Тимакин Е. Воспитание пианиста. Москва: Советский композитор, 1984. 124 с.
26. Фергюсон Г. Фортеп'янное виконавство / [пер. з англ., ред., коментарі М.Кушнір]. Львів: Сполом, 2007. 224 с.
27. Цыпин Г. Обучение игре на фортепиано. Москва: Просвещение, 1984. 176 с.
28. Шмидт-Шкловская А. А. О воспитании пианистических навыков. М.: Классика XXI, 2015. 84 с.
29. Шубіна В. П. Роль фортепіанного ансамблю у формуванні музичних умінь та навичок майбутніх вчителів музики / *Педагогічний дискурс* : збірник наукових праць. – Хмельницький : ХГПА, 2011. – Вип. 9. – С. 375–380.
30. Юцевич Ю.Є. Музыка : словник-довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 352 с.